J. van Baal

In memoriam Pater Jan Verschueren m.s.c.

In: Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde 127 (1971), no: 4, Leiden, 490-491

This PDF-file was downloaded from <http://www.kitlv-journals.nl>

KORTE MEDEDELINGEN

IN MEMORIAM

PATER JAN VERSCHUEREN m.s.c.

In een ziekenhuis te Djakarta overleed op 28 juli 1970 Pater Jan Verschueren m.s.c., een kenner van land en volk van de Zuid-oost-hoek van West-Irian als geen ander. De bijdragen, die hij tot onze kennis omtrent dit gebied geleverd heeft, geven goede grond hem hier te herdenken, dit te meer omdat er in onze dagbladen geen plaatsruimte beschikbaar bleek voor leven en werk van wie uiterlijk niet meer was dan een eenvoudig dorpspastoor in de rimboe.

Jan Verschueren was meer en anders dan hij leek. Zo op het oog een lastige en wat boers lijkende pastoor, innerlijk een bewogen mens en een artist. Hij schilderde (de forse, licht doorschoten schildering van het altaar in het kerkje te Bupul bewaart er de herinnering aan) en hij hield zich uitvoerig bezig met inheemse muziek. Het ethnomusicologisch archief te Amsterdam heeft een aantal tape-recordings van Marind-Anim gezangen. Een oudere collectie moet ergens in een Duits instituut berusten. Zijn grootste verdienste echter was de vlijt waarmee hij zijn waarnemingen noteerde. Wij danken eraan een niet onaanzienlijk aantal publicaties, waarvan de beste zijn artikel is over het mensenoffer in deel I van het tijdschrift „Indonesië” (1947). Voorts zijn boek van 1950 over de door hem en Meuwese in het Mappi-district ontdekte Juliana-rivier (*Nieuw Guinea Uw naam is Wildernis* door J. Verschueren en C. Meuwese), het hoofdstuk over de geschiedenis der Missiën in Oost- en West-Nieuw-Guinea in deel I van Klein’s *Nieuw Guinea* (1953), mededelingen over de rechten op grond bij de Marind-Anim in *Nieuw-Guinea Studiën* II (1958), en een essay in *Carmelus* getiteld „A growing world: problems of the Catholic Mission in Oceania” (1960).

Het laatste handelde over aanpassingsproblemen, een zaak die hem zeer ter harte ging en die hem, daartoe geprikkeld door een publicatie mijnerzijds, reeds twee keer eerder naar de pen had doen grijpen, nl.

in *Koloniale Studiën* 1941 onder de titel „Zuid Nieuw-Guinea 35 jaren onder Missie-invloed”, en in onze *Bijdragen* van 1957 onder het opschrift „Om een nieuwe Wereld”. Zijn belangrijkste bijdrage echter blijft zijn medewerking aan mijn boek *Dema*, dat in 1966 verscheen en alleen door die medewerking een enigermate afgerond beeld van de cultuur der Marind-Anim geven kon.

Verschuieren heeft gewerkt onder de Marind-Anim, de Jee-Anim, de Boadzi en de bewoners der Mappi. Hij kende de Kanum-Anim en de bewoners van het boven Bian-gebied. Van de aantekeningen die hij over zijn belevenissen maakte is veel verloren gegaan; het lag niet in zijn aard adequate maatregelen te nemen tegen ratten en ander ongedierte dat het op zijn schrifturen voorzien had. Toch is er (met name over de Jee-Anim) nog vrij veel overgebleven dat wellicht te zijner tijd voor publicatie gereed gemaakt kan worden.

Met Verschuieren is een man heengegaan vol fantasie en werklust. In 1931 kwam hij als jong priester in Nieuw-Guinea, niet met het doel er als missionaris te blijven. Maar hij raakte geboeid door de Marind-Anim en hij bleef er 39 jaar lang. De Marind-Anim zijn ook zijn liefde gebleven en daarheen is hij na enkele jaren verblijf aan de Mappi dan ook teruggekeerd. Altijd bezig om de mensen tot nieuwe ontplooiing en andere levenswijze te brengen en toch het respect voor oude tradities en gezangen te bewaren, heeft hij het nimmer de moeite geacht zichzelf te ontzien. Einde juni 1970 moest hij hals over kop naar Djakarta wegens een ernstige longaandoening. Daar is hij overleden en begraven, ver van al wat zijn hart had. Maar zijn parochianen hebben hem niet vergeten. Na zijn overlijden is er te Wendu, zijn statie aan de Zuidkust, een grote *yamu* gehouden, een dodenmaal in de stijl zoals hij die zelf zo uitnemend beschreven had.

Wij verliezen in hem één van die zeldzame figuren, die geboren waarnemers zijn, en door hun toewijding aan het lot van mensen tegelijk de wetenschap gediend en bevorderd hebben op een wijze die slechts bij zeer begaafden naar hart en verstand mogelijk is.

J. VAN BAAL